

Mwaka wa Masomo wa
2020-2022

K-5

**Sheria ya Maadili
na Mwongozo
wa Viwango vya
Uvunjaji Sheria**

Matendo ya Kiwango cha 1

Matendo ya Kiwango cha 1 hayana Vurugu

Matendo ya Kiwango cha 1 hayana vurugu. Sio lazima matendo ya kiwango cha 1 yawe na vitisho kwa afya, usalama au mali ya wengine. Uingiliaji na msaada unaofaa wa darasa na shule nzima hutumiwa kushughulikia matendo ya Kiwango cha 1. Wanafunzi hawapelekwi kwa msimamizi kwa ajili ya matendo ya kiwango cha 1 isipokuwa waendeleo baada ya uingiliaji na usaidizi sahihi.

101. Kuchelewa: Kuchelewa kufika bila udhuru unaofaa.

101.A. Kuchelewa Kufika Shuleni: Kufika baada ya muda wa kuanza uliochapishwa bila kufukuzwa shuleni

101.A. Kuchelewa Kufika Darasani: Kufika baada ya muda wa kuanza darasa bila udhuru halali ulioandikwa.

102. Utoro au Kukosa Darasa: Kutokuwepo bila ruhusa darasani au shuleni.

103. Mali ya Kibinafsi Isiyofaa: Umiliki na/au matumizi ya vitu ambavyo husababisha usumbufu wa masomo, uharibifu wa watu au mali, au vinginevyo kuingilia mchakato wa masomo. Vitu visivyofaa vya mali ya kibinafsi vinaweza kujumuisha, lakini havijakomea kwa, kifaa cha kielektroniki, chakula kisichoruhusiwa, dawa ambayo haijasajiliwa na muuguzi wa shule chini ya Sera 229 - Matumizi ya Dawa, na Sera 229.1 - Umiliki/Matumizi ya Dawa za Dharura.

104. Kusumbua, Kuchokoza, au Mchezo wenye Ghasia na Kelele: Kugusana kimwili au mawasiliano na mwanafunzi mwingine ambayo hufanywa kwa sababu zisizo za kielimu na inazuia elimu au usalama wa mazingira ya shule.

105. Lugha au Ishara Zisizofaa: Maneno yaliyoandikwa au ya maneno au ishara zinazodhalilisha, kumtukana, au kuaibisha mtu au kikundi cha watu kupitia matumizi ya maneno au vitendo, pamoja na matumizi ya lugha au ishara chafu.

106. Kutozingatia Kanuni Zilizochapishwa za Mabasi: Ukiukaji wa sheria za maadili zilizochapishwa au zilizoandikwa za basi au shule; mifano: kutoketi kwenye kiti ulichopewa, kutofuata maombi ya wafanyakazi, kupanda au kushuka kwenye kituo cha basi kisichofaa.

107. Kutozingatia Kanuni Zilizochapishwa za Shule: Ukiukaji wa sheria na kanuni maalum za shule au darasa zilizochapishwa au zilizoandikwa; mifano inajumuisha, lakini haijakomea kwa: kutafuna chingamu mara kwa mara, kuzungumza mara kwa mara darasani, kukimbia, kutupa vitu, na ukiukaji wa kanuni za mavazi.

111. Umiliki wa Vifaa vya Kielektroniki au Mawasiliano: Wanafunzi wanaweza kumiliki vifaa vya kielektroniki kama inaruhusiwa na sera ya Bodi na sheria za shule pekee.

Kamati za Nidhamu zinazotegemea shule zinaweza kuweka vizuizi hivyo kwa njia ambayo inalingana na Sera ya Bodi 216 – Vifaa vya Kielektroniki. Wanafunzi na wazazi/ walezi watapewa maelezo maalum kuhusu vizuizi vya vifaa vya kielektroniki mapema kabla ya kutekeleza kizuizi chochote. Vizuizi vya vifaa vya kielektroniki havitumiki wakati kifaa kama hicho kinatumika kwa sababu ya hali ya kiafya ya mtu wa karibu wa familia. Wanafunzi ambao wanakiuka vizuizi vya vifaa vya kielektroniki wanaweza kuchukuliwa hatua za kinidhamu na kunyang'anywa kifaa hicho.

114. Matumizi Mabaya ya Kompyuta/Mitandao ya Kompyuta/Kifaa cha Kielektroniki: Mwanafunzi hatashiriki katika kitendo chochote kinachokiuka Sera ya Matumizi na Usalama ya Wilaya, mwongozo wowote wa matumizi ya kompyuta ya shule au miongozo ya programu ya kifaa cha kompyuta, ikiwemo, lakini haijakomea kwa kufuata vitendo ambavyo haviwezi kusababisha tishio kwa afya, usalama, au mali ya wengine:

A. Kutumia kompyuta, mitandao ya kompyuta, au vifaa vya kielektroniki wakati tabia kama hiyo hairuhusiwi.

B. Kupakia au kutumia kwa makusudi michezo, programu, faili au vifaa vingine vya kielektroniki visivyoidhinishwa kwenye vifaa vya Wilaya.

C. Kuiga mtumiaji mwingine, kutoa utambuzi, na majina bandia, ndani ya mifumo ya Wilaya.

D. Uundaji wa viungo kwa mitandao mingine ambayo maudhui au madhumuni yake yanaweza kukiuka Sera ya Matumizi na Usalama ya Mtandao ya Wilaya.

E. Mawasiliano ya kukera na uchochezi ambayo hayawezi kusababisha hatari yoyote kwa usalama. Adabu inayofaa mtandaoni itafundishwa na kutekelezwa kabla ya kuendelea na nidhamu ya ukiukaji wa mwenendo wa kompyuta.

Mifano ya Uingiliaji wa Mwongozo/ Mwendelezo wa Mbinu (Kiwango cha 1) (Mibadala ya Nidhamu Maalum)

- Matumizi ya Kanuni za Urekebishaji (kwa mfano, taarifa nzuri, maswali ya urekebishaji, vikundi, mikutano midogo isiyopangwa, n.k.)
- Rufaa kwa mchakato wa Mifumo Mingi ya Misaada (MTSS)
- Mkutano wa Wanafunzi/Mwalimu
- Mkutano wa mzazi au mlezi/Mwalimu
- Mkutano wa Wanafunzi/Msimamizi
- Uingiliaji Kati wa wafanyakazi wa ushauri/mkutano wa mwongozo
- Kazi ya kutafakari iliyoandikwa
- Unda, kagua, au rekebisha vifaa vya kupanga mwanafunzi (k.m., Mpango wa Kusaidia Tabia)
- Badilisha katika ratiba au darasa (na arifu ya mzazi/mlezi)
- Ushauri wa Mtu Binafsi/Kikundi
- Rufaa kwa Mpango wa Usaidizi wa Wanafunzi (SAP) kwa ajili ya kuzuia (k.m. vikundi vya mafundisho ya ustadi wa kijamii na kihisia kama udhibiti wa hasira, mbadala wa uchokozi, ustadi wa kupanga) na/au huduma za uingiliaji (k.v. huduma za ushauri wa afya ya kitabia)
- Mkutano/mpango wa kuboresha mahudhurio ya shule
- Mpango wa tabia ya mwanafunzi
- Rufaa kwa mpango wa ushauri
- Rufaa kwa Shirika la Jumuiya Lililoidhinishwa na Wilaya (CBO)
- Huduma ya jamii (kwa idhini ya mzazi/mlezi)
- Rufaa kwa mipango ya utatuzi wa mizozo shuleni (kwa mfano, upatanishi wa wanarika)
- Njia nyingine zinazofaa kwa nidhamu maalum (nidhamu maalum inajumuisha uzuiliwaji, Kuondoshwa kwa muda darasani, Kuondoshwa kwa muda shuleni)

Matendo ya Kiwango cha 2

Matendo ya Kiwango cha 2 ni ya Mabaya Sana na yanaweza kuwa tishio kwa afya, usalama, au mali ya mtu yeyote. Msimamizi hujulishwa wakati Matendo ya Kiwango cha 2 yanapotokea. Wanafunzi wanaweza kufukuzwa kwa ajili ya matendo ya kiwango cha 2, isipokuwa kwa matendo yaliyoainishwa kama yasiyo na vurugu. Matendo yaliyoorodheshwa katika italiki husababisha polisi wa shule kuarifiwa kulingana na Kanuni ya Shule Sehemu ya 1303-A (b) na 22 Pa. Kanuni Sehemu ya 10.22.

202. Uharibifu wa Mali ya Shule: Kusababisha au kujaribu kusababisha uharibifu wa mali ya shule

203. Kuharibu, au Kuvunja Mali ya Kibinafsi: Kusababisha au kujaribu kusababisha uharibifu mkubwa kwa mali ya kibinafsi.

209. Wanafunzi Kuwa Shuleni Bila Idhini Wakati wa Saa za Shule (Isiyo na Vurugu)

209.A. Kwenye Mazingira ya Shule: Kuwepo kwenye mazingira ya shule wakati mwanafunzi haruhusiwi kuwapo (k.m., kwa sababu mwanafunzi kuondoshwa kwa muda au ameombwa aondoke). Kuwepo kwenye mazingira ya shule pamoja na mzazi/mlezi kwa kusudi la kuhudhuria mkutano au kwa idhini ya mapema ya usimamizi wa shule haizingatiwi kama ukiukaji wa sheria hii.

209.B. Kwenye Mali ya Kibinafsi au ya Umma: Kuwepo kwenye mali ya kibinafsi au ya umma ambayo iko karibu na mali ya shule wakati wa saa maalum za shule. Wakati wa saa za shule, lazima wanafunzi wawe shuleni isipokuwa wana sababu iliyoidhinishwa ya kutokuwepo.

210. Uvutaji sigara na Matumizi ya Tumbaku (Isiyo ya Vurugu) *: Kuvuta sigara, kutumia tumbaku au kifaa chochote cha kuvuta sigara cha kielektroniki katika majengo ya shule, mabasi ya shule, au kwenye mali yoyote inayomilikiwa, iliyokodishwa na au chini ya usimamizi wa shule.

212. Udanganyifu wa Kimasomo (Usio na Vurugu)*: Udanganyifu wa kimasomo utajumuisha, lakini haujakomea kwa, aina zote za udanganyifu, wizi wa maandishi, ufikiaji wa mitihani mapema, kuwakilisha kazi ya mtu mwingine kama yao wenyewe, na matumizi yasiyoruhusiwa ya misaada wakati wa mitihani, miradi na kazi.

213. Unyanyasaji: Aina ya ubaguzi unaotegemea msingi wa mbari, rangi, umri, imani, dini, jinsia (pamoja na utambulisho wa jinsia au kujieleza kijinsia), mwelekeo wa kijinsia, ukoo, asili ya kitaifa, hali ya ndoa, ujauzito au ulemavu unaojumuisha tabia isiyofaa, au mwenendomwingine ambao unaweza kudhuru au kudhalilisha au kuingilia kati shule ya mtu au utendaji unaohusiana na shule wakati tabia hiyo ni mbaya sana, inaendelea, au imesambaa na mtu mwenye busara katika msimamo wa mlalamikaji atagundua kuwa inaleta mazingira ya kielimu ya kutisha, ya kuogofya au mabaya.

Ukiukaji maalum wa Unyanyasaji hufafanuliwa zaidi kama ifuatavyo:

213.A. Unyanyasaji wa kingono: Mwenendo kwa misingi ya jinsia ambayo haikubaliki na imedhamiriwa na mtu mwenye busara kuwa mbaya sana, unaosambaa na wa kukera kwa njia ambayo inamnyima mtu fursa sawa ya mpango wa Wilaya. Ubadilishaji wa kitu kimoja ili kupata kingine, unyanyasaji wa kingono, unaohitaji mtu kukubali mwenendo usiofaa wa kingono badala ya msaada, faida au huduma pia inajumuishwa kwenye sera ya Wilaya. Unyanyasaji wa kingono, unyanyasaji wa uchumba, unyanyasaji wa kinyumbani, na kuteka nyara, kama ilivyoainishwa katika sera ya Wilaya pia ni aina ya unyanyasaji wa kingono.

213.B. Unyanyasaji wa kimbari/kikabila: Ubaguzi kwa misingi ya mbari, rangi, au asili ya kitaifa unajumuisha ubaguzi kulingana na rangi halisi ya mtu au inayojulikana, rangi, asili ya kitaifa, kabila, au ukoo. Hii Inajumuisha

ubaguzi kwa msingi wa nchi, eneo la ulimwengu, au mahali ambapo mtu au mababu wake walitoka; ustadi mdogo wa mtu wa Kiingereza au hali ya Mwanafunzi wa Kiingereza; au asili halisi au inayojulikana ya ukoo wa kushirikiwa au tabia ya kikabila, pamoja na ushirika katika dini ambalo linaweza kutambuliwa kuonyesha tabia kama hizo (kama vile Wahindu, Wayahudi, Waislamu, na Sikh).

213.C. Unyanyasaji wa Kijinsia: Unaweza kujumuisha vitendo vya vitisho vya maneno, visivyo vya maneno, au uchokozi au vitisho vya kimwili unaotegemea ubaguzi wa kijinsia. Kwa hivyo, unyanyasaji wa mwanafunzi kwa kushindwa kufuata dhana potofu za uanaumenaukeniubaguzi wakijinsia. Unyanyasaji unaotegemea jinsia unaweza kuongezeka kuwaukiukaji waseraya Wilaya na/au Kichwa cha IX wakati mwenendo kama huo unakataza au kuzuia uwezo wa mwanafunzi kupata misaada ya kielimu, faida, huduma, au matibabu.

213.D. Unyanyasaji wa Walemavu: Vitisho au tabia ya dhuluma kwa mwanafunzi kulingana na ulemavu ambayo hutengeneza mazingira mabaya kwa kuingilia kati au kukataa mwanafunzi kushiriki katika au kupokea faida, huduma, au fursa katika mpango wa taasisi. Mwenendo wa unyanyasaji unaweza kujumuisha vitendo vya matusi na kutaja majina, pamoja na tabia isiyo ya maneno, kama vile taarifa za picha na maandishi, au mwenendo ambao unatishia kimwili, unaodhuru, au unadhalilisha.

213.E. Aina Nyingine za Unyanyasaji: Kitendo chochote ambacho kinakiuka Sera ya Kukataza Sera ya Uonevu/ Unyanyasaji ambayo haikidhi ufafanuzi wa unyanyasaji wa kingono, unyanyasaji wa rangi/kabila, unyanyasaji wa kijinsia, au unyanyasaji wa walemavu.

214. Matumizi Mabaya ya Kompyuta/Mitandao ya Kompyuta/Kifaa cha Kielektroniki (Isiyo ya Vurugu)*: Mwanafunzi hatashiriki kwa makusudi katika kitendo chochote kinachokiuka Sera ya Matumizi na Usalama ya Mtandao ya Wilaya, miongozo yoyote ya matumizi ya kompyuta ya shule au miongozo ya programu ya kifaa cha kompyuta, Nyingine **vifaa vifuatavyo na vya kibinafsi:**

- A.** Barua za chuki, matamshi ya ubaguzi, pamoja na mawasiliano ya kukera na ya uchochezi ambayo yanasababisha hatari kwa usalama.
- B.** Kutumia kifaa chochote cha kielektroniki kuonyesha au kupata vifaa vya uchafu au ponografia.
- C.** Uhamisho wa lugha au picha zinazoonyesha ngono wazi, pamoja na picha zako mwenyewe.
- D.** Uharibifu, urekebishaji au matumizi mabaya ya maunzi ya mtandao, programu, au maelezo
- E.** Kuchukua video ya mapigano au kuchukua video ya mtu mahali ambapo ana matarajio ya kupata faragha .
- F.** Kuchapisha video za mwenendo usiofaa wa mwanafunzi kwenye tovuti ya mtandao wa kijamii na yanayoathiri jamii ya shule au watu binafsi ndani ya jamii ya shule kwa njia mabaya.

Adabu inayofaa mtandaoni itafundishwa na kutekelezwa kabla ya kuendelea na nidhamu ya ukiukaji wa mwenendo wa kompyuta.

216. Kupigana: Matumizi ya unyanyasaji wa kimwili kati ya wanafunzi wawili, ambapo haijulikani wazi baada ya uchunguzi kufanywa ni mwanafunzi yupi alikuwa mchokozi au mwanzilishi wa vita.

217. Uonevu: Uonevu inamaanisha kitendo cha kukusudia cha kielektroniki, maandishi, maneno au vitendo vya mwili au mfululizo wa vitendo vinavyoelekezwa kwa mwanafunzi au wanafunzi wengine, ambayo hufanyika katika mazingira ya shule, ambayo ni kali, inaendelea, au imesambaa na ina nia au athari ya:

1. Kuunda mazingira ya kutisha au uhasama ambayo yanazuia sana elimu ya mwanafunzi; au
2. Kumdhuru mwanafunzi Kimwili, kihisia, au kiakil; au
3. Kumfanya mwanafunzi awe na hofu isiyofaa ya kuumia kimwili au kihisa; au
4. Kumfanya mwanafunzi awe na hofu isiyofaa ya uharibifu au upotezaji wa mali ya kibinafsi.

217.B. Uonevu wa Mtandaoni: Uonevu unajumuisha uonevu mtandaoni na/au uonevu kupitia vifaa vya mawasiliano ya kielektroniki ikiwemo, lakini haijakomea tu kwa, mitandao ya kijamii, barua pepe, ujumbe wa papo hapo, ujumbe wa maandishi, tweets (kupitia Twitter), blogu, kushiriki picha na video, vituo vya mazungumzo, dashibodi, au tovuti. Uonevu mtandaoni unaweza kujumuisha vitendo vinavyotokea nje ya shule ikiwa vigezo fulani vimetimizwa. Uzuizi Kamili wa Sera ya Udhalimu/Unyanyasaji, taratibu za malalamiko na uchunguzi zimewekwa kwenye tovuti ya Wilaya katika www.pps.k12.pa.us/Page/481, na katika kila majengo na darasa.

218. Kudhalilisha: Udhalilishaji hufanyika wakati mtu kwa makusudi, akijua, au bila kujali, kwa kusudi la kuanzisha, kukubali, au kumshirikisha mwanafunzi na shirika, au kwa kusudi la kuendelea au kungeza ushirika au hadhi katika shirika, husababisha, analazimisha au kushurutisha mwanafunzi kufanya yoyote yafuatayo:

1. Kukiuka sheria ya shirikisho au serikali kuhusu jinai.
2. Kutumia chakula chochote, kioevu, kioevu chenye kileo, madawa ya kulevya au kitu kingine chochote ambacho humuweka mwanafunzi kwenye hatari ya kuumia kihisia au kimwili.
3. Kuvumilia ukatili wa asili ya akili, pamoja na shughuli zinazoathiri vibaya afya ya akili au hadhi ya mtu huyo, kukosa usingizi, kutengwa kuwasiliana na jamii au mwenendo ambao unaweza kusababisha aibu kubwa.
4. Kuvumilia ukatili wa asili ya kingono.
5. Kuvumilia shughuli nyingine yoyote ambayo hufanya uwezekano wa mwanafunzi kuumia kimwili.

Shughuli zilizo hapo juu zinachukuliwa kuwa za kudhalilisha bila kujali iwapo idhini ya mwanafunzi ilitafutwa au kupatikana.

219.A. Mwenendo Mbaya na Utovu wa Nidhamu/Kutusiana (Mwanafunzi) (Isiyo ya Ukatili)*: Kuapa, kulaani, kufanyaishara chafu, aukutumialughaya matusi kwa mwanafunzi mwingine.

219.B. Mwenendo Mbaya na Utovu wa Nidhamu/Kutusiana (Mfanyakazi) (Isiyo ya Ukatili)*: Kuapa, kulaani, kufanya ishara chafu, au kutumia lugha ya matusi kwa mfanyakazi.

220.A. Uchokozi/Mabishano ya Kimwili (Mwanafunzi): Mwanafunzi kutumia vurugu kwa mwanafunzi wakati hakuna jeraha kubwa kama ilivyoamuliwa na msimamizi wa shule, lakini kuna mchokozi au mwanzilishi wa uchokozi wa kimwili.

220.B. Uchokozi/Mabishano ya Kimwili (Mfanyakazi): Mfanyakazi kutumia vurugu kwa mfanyakazi wakati hakuna jeraha kubwa kama ilivyoamuliwa na msimamizi wa shule, lakini kuna mchokozi au mwanzilishi wa uchokozi wa kimwili.

221. Vitisho vya kigaidi (visivyo vya vurugu)*: Tishio limewasilishwa moja kwa moja au kwa njia isiyo ya moja kwa moja ili kufanya uhalifu wowote wa vurugu kwa nia ya kumtisha mwingine; kusababisha uhamaji kwenye jengo, mahali pa kusanyiko au kituo cha usafirishaji wa umma; au vinginevyo kusababisha usumbufu mkubwa wa umma, au kusababisha hofu au usumbufu mkubwa wa umma bila kujali hatari ya kusababisha hofu au usumbufu kama huo.

222. Tabia Isiyofaa ya Kingono (Isiyo ya Vurugu)*: Kuonyesha au kugusa sehemu za siri, kifua, au matakao ya mtu, au sehemu za siri za mtu mwingine. Inaweza pia kujumuisha kujihusisha ngono, ngono ya mdomoni, au kuiga vitendo vya ngono kwenye uwanja wa shule.

223. Kuchochea usumbufu au Ghasia Nyingi: Kusababisha usumbufu mkubwa au mapigano kati ya kikundi cha watu, na kusababisha wafanyakazi wengi wa shule kuhusika kutuliza usumbufu.

225. Vitisho (visivyo vya vurugu)*: Tishio la kufanya vurugu. Vitisho katika kiwango hiki vina hatari ndogo kwa mwathiriwa na usalama wa umma. Tishio sio dhahiri na sila moja kwa moja; maelezo yaliyo ndani ya tishio hayalingani, yasiyowezekana au hayana maelezo ya kina; tishio halina uhalisia; na maudhui kwenye tishio yanaonyesha kuwa mtu huyo hawezi kutekeleza. Vitisho vinaweza kufanywa kwa maneno, kwa maandishi, au kwa ishara.

226.A. Wizi wa Mali ya Shule: Mwanafunzi hatashiriki au kujaribu kushiriki katika wizi wa mali ya shule.

226. Wizi wa Mali ya Kibinafsi ya Mwanafunzi: Mwanafunzi hataiba au kujaribu kuiba kutoka kwa mwanafunzi au kuiba mali ya kibinafsi.

Mifano ya Uingiliaji wa Mwongozo/ Mwendelezo wa Mbinu (Kiwango cha 2)

- Matumizi ya Kanuni za Urekebishaji (kwa mfano, taarifa nzuri, maswali ya urekebishaji, vikundi, mikutano midogo isiyopangwa, n.k.)
- Rufaa kwa Mchakato wa Mifumo Mingi ya Misaada (MTSS)
- Mkutano wa Mwanafunzi/Mwalimu
- Mkutano wa Mzazi au Mlezi/ Mwalimu
- Mkutano wa Mwanafunzi/Msimamizi
- Uingiliaji kati wa kushauri wafanyakazi/mkutano wa mwongozo
- Kazi ya kutafakari iliyoandikwa
- Kuandaa, kukagua, au kurekebisha vifaa binafsi vya upangaji wa mwanafunzi (k.m, Mpango wa Usaidizi wa Tabia)
- Mabadiliko katika ratiba audarasa (na arifu ya mzazi/mlezi)
- Ushauri wa Kibinafsi/Kikundi

Rufaa kwa Mpango wa Usaidizi wa Wanafunzi (SAP) kwa ajili ya uzuizi (k.m. vikundi vya mafundisho ya ustadi wa kijamii na kihisia kama udhibiti wa hasira, mbadala wa uchokozi, ustadi wa kupanga) na/au huduma za uingiliaji (k.v. huduma za ushauri wa afya ya kitabia)

- Mpango wa tabia ya mwanafunzi
- Rufaa kwa mpango wa ushauri
- Rufaa kwa Shirika la Jumuiya Lililoidhinishwa na Wilaya (CBO)
- Huduma ya jamii (kwa idhini ya mzazi/mlezi)
- Rufaa kwa mipango ya utatuzi wa mizozo shuleni (kwa mfano, upatanishi wa wanarika)
- Njia nyingine zinazofaa kwa nidhamu maalum (nidhamu maalum inajumuisha uzuiliwaji, Kuondoshwa kwa muda darasani, Kuondoshwa kwa muda shuleni)

Mifano ya Hatua za Kinidhamu Zinazopendekezwa Baada ya au Kuongezea Mbinu za Mwongozo Zilizotumika (Kiwango cha 2)

- **Zuio:** Kuwekwa katika eneo maalum la shule nje ya saa za shule (k.m. kabla ya shule, baada ya shule, au siku isiyo ya shule)
- **Kuondoshwa kwa muda darasani:** Kutengwa kutoka kwa madarasa na kuwekwa katika nafasi maalum ya kujifunza. kupewa jina zaidi ya "Kuondoshwa kwa muda darasani" iliyo maalum kwa mfumo wa PBIS wa kila shule. Kuondoshwa kwa muda darasani kunaweza kutekelezwa tu kulingana na mwongozo wa usimamizi uliotolewa na Msimamizi na Msimamizi Msaidizi wa Huduma za Usaidizi wa Wanafunzi.
- Mibadala mingine inayofaa ya Kuondoshwa kwa muda shuleni.
- Kusimamishwa kwenda safari za nje, mikusanyiko, au faida zingine maalum
- Kutengwa kufanya shughuli za ziada
- Faida za usafirishaji kusimamishwa
- Kutengwa kwenda matukio maalum au mazoezi ya uendelezaji
- Kuondoshwa kwa muda shuleni (siku 1-3) kwa ajili ya makosa ya vurugu, ikiwa mwanafunzi amesajiliwa katika darasa la tatu au zaidi.

Matendo ya Kiwango cha 3

Matendo ya Kiwango cha 3 ni Mabaya Sana na yanaweza kuwa tishio kwa afya, usalama, au mali ya mtu yeyote.

Msimamizi hujulishwa wakati Matendo ya Kiwango cha 2 yanayopotea. Wanafunzi wanaweza kufukuzwa kwa ajili ya hatua yoyote ya Kiwango cha 3. Wasimamizi wa shule wanahitajika kushauriana na Msimamizi Msaidizi wao aliyechaguliwa kabla ya kuendelea na shtaka la Shambulio, Shambulio lililochochewa, au Silaha. Vitendo vilivyoorodheshwa katika italiki husababisha polisi wa shule kuarifiwa na Kanuni ya Shule Sehemu ya 1303-A (b) na 22 Pa. Kanuni Sehemu ya 10.22.

304. Kushambulia Mfanyakazi wa Shule*: Wakati mwanafunzi anafanya vitendo vifuatavyo vyovyote dhidi ya mfanyakazi wa shule au kontrakta: (1) anajaribu kusababisha au kwa makusudi, akijua, au bila kujali kusababisha jeraha la mwili bila uchochezi wa mwili; (2) bila kujali kusababisha jeraha la mwili na silaha mbaya; au (3) majaribio yhatari ya kimwili ya kumtia mwingine hofu ya kuumia vibaya kwa mwili.

305.A. Shambulio Rahisi kwa Mwanafunzi au Mtu Mwingine Asiyejajiwa na Shule*: Wakati mwanafunzi kwa makusudi na bila uchochezi anapiga, anapiga ngumi na mateke mwanafunzi au mtu mwingine asiyejajiwa na shule. Mwenendo mwingine wa kimwili ambao haukidhi ufafanuzi wa shambulio unaweza kuwa chini ya uzuizidhidi ya kupigana, uchokozi/ugomvi, uonevu, unyanyasaji, na/au kuchochea usumbufu au ghasia nyingi.

305. Shambulio Mbaya kwa Mwanafunzi au Mtu Mwingine Asiyejajiwa na Shule *: Wakati mwanafunzi (1) anajaribu kusababisha jeraha kubwa la kimwili kwa mwingine, au husababisha jeraha kama hilo kwa kukusudi, akijua au bila kujali chini ya hali zinazonyesha kutokujali sana kwa thamani ya maisha ya mwanadamu; au (2) majaribio ya kusababisha au kwa kukusudia au kwa kujua husababisha jeraha la kimwili kwa mwingine na silaha mbaya.

306. Silaha na Vifaa Hatari*: Mwanafunzi hatamiliki, kushughulikia, au kusambaza silaha akiwa kwenye mali yoyote ya shule, katika shughuli yoyote inayodhaminiwa au kuidhinishwa na shule au wakati anatembea au anasafirishwakwa njia yoyote kwenda au kutoka shuleni au shughuli inayodhaminiwa au kuidhinishwa na shule.

a. Neno "silaha," linajumuisha lakini haijakomea tu kwa kisu chochote, chombo cha kukata, zana ya kukata, kulipuzi, nunchaku, bunduki ndogo, bunduki kubwa, na/au chombo chochote, chombo au kutekeleza uwezo wa kuumiza mwili. Rungu au kinyunyizi cha pilipili, ikiruhusiwa au kutishiwa kuruhusiwa, inachukuliwa kuwa silaha. Shule zitashauriana na Ofisi ya Huduma za Usaidizi wa Wanafunzi kuhusu kitu kingine chochote kinachodhaniwa kuwa zana, chombo au kinachweza kuumiza mwili kabla ya kutoa adhabu ya kinidhamu kwa ajili ya kukiuka sheria hii. Wakati wa kuamua kama kitu ni silaha, lazima shule zizingatie kitu hicho kimekusudiwa kufanya kazi. Namna ambayo mwanafunzi hutumia kitu haibadilishi silaha isiyo silaha kuwa silaha.

*Wasimamizi wa shule wanahitajika kushauriana na Msimamizi Msaidizi wao na Ofisi ya Huduma za Usaidizi wa Wanafunzi kabla ya kuendelea na shtaka la Shambulio, Shambulio Lililochochewa, au Silaha.

307.A. Umiliki, Matumizi, au Chini ya Ushawishi wa Pombe au Dawa za Kulevya: Mwanafunzi hatamiliki, kutumia, kusambaza, au kuwa chini ya ushawishi wa kileo cha aina yoyote. Kiasi chochote cha dawa haramu za kulevya inachukuliwa kuwa ni ukiukaji wa sera ya Bodi na Kanuni hii ya Maadili Mema ya Wanafunzi. Umiliki wa vifaa vinavyohusiana na dawa za kulevya pia ni ukiukaji wa sheria hii. Matumizi ya dawa kama ilivyoidhinishwa na maagizo ya matibabu kutoka kwa daktari aliyesajiliwa kwa mwanafunzi ambaye dawa imeagizwa hayatazingatiwa kama ukiukaji wa sheria hii lakini inaweza kuwa ukiukaji wa sera ya Matumizi ya Dawa. Kukosa kufuata Sera ya Matumizi ya Dawa pia kunaweza kusababisha nidhamu ya shule.

308. Uchomaji wa mali kwa makusudi: Kuanzisha moto au mlipuko kwa makusudi, au kusaidia, kuuliza, au kumwambia mtu mwingine,

kuanzisha moto au mlipuko, ambao unaweza au unaweka mali au katika hatari ya kuharibiwa au mtu (ikiwemo mzimamoto) katika hatari ya kuumia.

318. Mateso Makali: Hutokea wakati mtu anafanya kitendo cha kudhalilisha kama ilivyoainishwa katika Kanuni ya 218 ambayo inasababisha majeraha mabaya ya kimwili au kifo kwa mwanafunzi na:

1. Mwanafunzi hufanya vitendo bila kujali afya na usalama wa mwanafunzi aliyeathiriwa; au
2. Mwanafunzi husababisha, kushurutis ha au kulazimisha unywaji wa pombe au dawa ya kulevya kwa mwanafunzi aliyeathiriwa.

Mifano ya Uingiliaji wa Mwongozo/ Mwendelezo wa Mbinu (Kiwango cha 2)

- Matumizi ya Kanuni za Urekebishaji (k.v taarifa nzuri, maswali ya urejesho, vikundi, mikutano midogo isiyopangwa, mkutano rasmi wa urejesho, n.k.)
- Rufaa kwa Mchakato wa Mifumo Mingi ya Misaada (MTSS)
- Mkutano wa Mwanafunzi/Mwalimu
- Mkutano wa Mzazi au Mlezi/ Mwalimu
- Mkutano wa Mwanafunzi/Msimamizi
- Uingiliaji kati wa kushauri wafanyakazi/mkutano wa mwongozo
- Kazi ya kutafakari iliyoandikwa
- Kuandaa, kukagua, au kurekebisha vifaa binafsi vya upangaji wa mwanafunzi (k.m, Mpango wa Usaidizi wa Tabia)
- Mabadiliko katika ratiba au darasa (na arifu ya mzazi/mlezi)
- Ushauri wa Kibinafsi/Kikundi
- Rufaa kwa Mpango wa Usaidizi wa Wanafunzi (SAP) kwa ajili ya uzuizi (k.m. vikundi vya mafundisho ya ustadi wa kijamii na kihisia kama uhibitwa wa hasira, mbadala wa uchokozi, ustadi wa kupanga) na/au huduma za uingiliaji (k.v. huduma za ushauri wa afya ya kitabia)
- Mpango wa tabia ya mwanafunzi
- Rufaa kwa mpango wa ushauri
- Rufaa kwa Shirika la Jumuiya Lililoidhinishwa na Wilaya (CBO)

- Huduma ya jumuiya (kwa idhini ya mzazi)
- Mkataba mzuri wa msaada wa udhibiti wa tabia
- Rufaa kwa mipango ya utatuzi wa mizozo shuleni (kwa mfano, upatanishi wa wanarika)
- Rufaa ya tathmini ya pombe/dawa
- Njia nyingine zinazofaa kwa nidhamu maalum (nidhamu maalum inajumuisha uzuiliwaji, Kuondoshwa kwa muda darasani, Kuondoshwa kwa muda shuleni)

Mifano ya Hatua za Kinidhamu Zilizopendekezwa pamoja na Mbinu za Uingiliaji Zilizotumika (Kiwango cha 3)

- Safari za nje, mikusanyiko, au mikutano mengine maalum kusimamishwa
- Kutolewa kwa shughuli za nje ya shule
- Faida za usafirishaji kusimamishwa
- Kutolewa kwa matukio maalum au mazoezi ya ukuzaji
- Rufaa na mashauriano na polisi wa shule
- Kuondoshwa kwa muda shuleni